

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

ATZINUMS
pārbaudes lietā Nr. 2025-32-23A, 23BA
Rīgā

01.06.2026.

Nr. 6-6/27

[personai A]
[e-adrese]

Par atbalstu vecākiem strīda novēršanai ārpus tiesas

Tiesībsarga birojā pārbaudes lietas ietvaros ir izskatīti Jūsu iesniegumi (reģistrēti 08.01.2025. ar Nr. 43, 20.01.2025. ar Nr. 106, 03.03.2025. ar Nr. 359) par Rīgas valstspilsētas pašvaldības bāriņtiesas (turpmāk – Bāriņtiesa) rīcību, pietiekami neiesaistoties Jūsu bērna [personas B] tiesību aizsardzības nodrošināšanā un administratīvajā lietā par Jūsu aizgādības tiesībām, par Rīgas Sociālā dienesta (turpmāk - Sociālā dienesta) rīcību, atsakot pakalpojumu piešķiršanu Jūsu bērnam un pakalpojumu nodrošināšanā Jums.

Lūdzat tiesībsargu izvērtēt Bāriņtiesas un Sociālā dienesta rīcību un sniegt atzinumu par iestāžu rīcības atbilstību normatīvajiem aktiem, labas pārvaldības principam un tam, vai to darbība saziņā ar Jums ir notikusi tādā veidā, lai nekaitētu Jums, vai tās ir rīkojušās bērna labāko interešu aizstāvībai, vai iestāžu rīcība atbilst objektivitātes un neitralitātes principam, kā arī sniegt rekomendācijas turpmākai rīcībai.

Tiesībsarga funkcija ir veicināt privātpersonas cilvēktiesību aizsardzību, sekmēt vienlīdzīgas attieksmes principa ievērošanu un jebkāda veida diskriminācijas novēršanu un sekmēt, lai valsts vara tiktu īstenota tiesiski, lietderīgi un atbilstoši labas pārvaldības principam. Tiesībsarga kompetencē ir pārliecināties, vai valstī ir izveidots tiesību aizsardzības mehānisms un vai tas darbojas efektīvi.¹ Saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likuma 65.² panta 2. un 3. punktā noteikto tiesībsargs izskata

¹ [Tiesībsarga likums](#) 11. pants: Latvijas Republikas likums. Latvijas Vēstnesis. 25.04.2006. 65; Latvijas Republikas Saeimas un Ministru Kabineta Ziņotājs, 9, 11.05.2006. Pieņemts: 06.04.2006. Stājas spēkā: [01.01.2007.](#)

sūdzības par bērna tiesību pārkāpumiem, īpašu uzmanību pievēršot valsts vai pašvaldību iestāžu un to darbinieku izdarītajiem pārkāpumiem, un iesniedz priekšlikumus, kas veicina bērna tiesību ievērošanu.

Situācijas vispusīgai izpratnei Tiesībsarga biroja pārstāve Bāriņtiesā iepazinās ar administratīvajām lietām Nr.2.7./27-2024 par izglītības iestādes maiņu Jūsu bērnam un Nr.3.5./265-2024 par aizgādības tiesību iespējamo pārtraukšanu Jums. Sociālajā dienestā iepazinās ar abu vecāku pakalpojumu lietām.

Izvērtējot pārbaudes lietā esošos dokumentus un informāciju kopsakarā ar tiesisko regulējumu, sniedzu šādu atzinumu.

[1] Faktiskie apstākļi

Jūsu dēls dzimis 2012. gadā. Vecāki dzīvo šķirti kopš 2015. gada, dēls dzīvo kopā ar māti. 2015. gada decembrī dēla māte izlēma neatgriezties kopīgajā dzīvesvietā Itālijā, kura kopš dēla dzimšanas bija viņa reģistrētā patstāvīgā dzīvesvieta. Jums bija liegta iespēja būt klātesošam dēla dzīvē, viņu satikt, kā arī brīvi sazināties ar dēlu vai noskaidrot informāciju par viņa dzīves norisēm, kopīgi īstenot aizgādību, tai skaitā pieņemt lēmumus par bērna dzīvi, piemēram, kurā izglītības iestādē bērns apgūs izglītību. Arī Jūs atgriezāties uz dzīvi Latvijā.

2019. gada 25. februārī šķirta vecāku laulība, nepastāvot strīdam par bērna aizgādību un saskarsmi.

2024. gada 18. maijā vērsāties Bāriņtiesā par mātes sistemātisku un ilgstošu emocionālo vardarbību pret Jūsu dēlu, mērķtiecīgi noskaņojot dēlu pret Jums, lai viņš nevēlētos saskarsmi ar Jums un neatzītu Jūs par savu tēvu. Lūdzāt Bāriņtiesu iesaistīties situācijas noregulēšanai, lai Jūs varētu īstenot saskarsmes tiesības ar dēlu, veikt dēla psiholoģisko novērtējumu un sniegt viņam psiholoģisko palīdzību, lūdzāt palīdzību, lai dēls nākamajā mācību gadā varētu atsākt mācīties klātienē skolā.

2024. gada 28. augustā Bāriņtiesa pieņēma lēmumu atteikt mainīt Jūsu dēla izglītības iestādi no privātās vispārējās izglītības iestādes [A] uz [B] pamatskolu.

2024. gada 25. septembrī, pamatojoties uz bērna mātes iesniegumu, Bāriņtiesa ierosināja administratīvo lietu Nr.3.5./265-2024 par Jūsu aizgādības tiesībām. 2025. gada 5. martā Bāriņtiesa administratīvajā lietā pieņēma lēmumu Nr.1.3./516, ar kuru nolēma atteikt pārtraukt Jums dēla aizgādības tiesības.

2024. gada 4. decembrī mainījāt deklarēto dzīvesvietu no Rīgas uz [...] novadu.

2025. gada 13. janvārī Jūs Rīgas pilsētas tiesā iesniedzāt prasības pieteikumu pret bērna māti par saskarsmes tiesību izmantošanas kārtību. Tiesa ierosināja civillietu Nr.C770979125 un tā vēl atrodas izskatīšanā Rīgas pilsētas tiesā. Civillietā noteikta pagaidu saskarsmes tiesības izmantošanas kārtība, kā arī lēmums par noteiktās kārtības grozīšanu.

2025. gada 29. jūlijā, pamatojoties uz Jūsu iesniegumu, Bāriņtiesa ierosināja administratīvo lietu Nr. 3.5/197-2025 par bērna mātes aizgādības tiesībām. 2025. gada 17. septembrī Bāriņtiesa administratīvajā lietā pieņēma lēmumu Nr. 1.3./1910, ar kuru nolēma atteikt pārtraukt mātei dēla aizgādības tiesības.

[2] Tiesiskais regulējums

Eiropas Padomes Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Konvencija) 8. pants paredz, ka ikvienam ir tiesības uz savas privātās un ģimenes dzīves, dzīvokļa un korespondences neaizskaramību. Sabiedriskās institūcijas nedrīkst traucēt nevienam baudīt šīs tiesības, izņemot gadījumos, kas paredzēti likumā un ir nepieciešami demokrātiskā sabiedrībā, lai aizstāvētu valsts drošības, sabiedriskās kārtības vai valsts labklājības intereses, lai nepieļautu nekārtības vai noziegumus, lai aizsargātu veselību vai morāli, vai lai aizstāvētu citu tiesības un brīvības.

Saskaņā ar Apvienoto Nāciju Organizācijas (turpmāk – ANO) Bērnu tiesību konvencijas 9. panta trešo daļu dalībvalstis respektē no viena vai abiem vecākiem šķirta bērna tiesības pastāvīgi uzturēt personiskas attiecības un tiešus kontaktus ar abiem vecākiem, izņemot gadījumus, kad tas ir pretrunā bērna interesēm.

ANO Starptautiskā pakta par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām 10. panta pirmā un trešā daļa paredz, ka dalībvalstis atzīst, ka jānodrošina iespējami plašāka aizsardzība un palīdzība ģimenei, kas ir dabiska sabiedrības pamatšūniņa, it sevišķi tās dibināšanas posmā un kamēr tās pienākums ir gādāt par nepatstāvīgajiem bērniem un viņu audzināšanu. Īpaši aizsardzības un palīdzības pasākumi jāveic attiecībā uz visiem bērniem un pusaudžiem bez jebkādas diskriminācijas vecāku dēļ vai citām pazīmēm.

Saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likuma 26. panta pirmo un otro daļu ģimene ir dabiska bērna attīstības un augšanas vide, un katram bērnam ir neatņemamas tiesības uzaugt ģimenē. Valsts un pašvaldība atbalsta ģimeni un sniedz tai palīdzību. Ja vecāku un bērna attiecības nenodrošina bērna

attīstībai labvēlīgu vidi, pašvaldība palīdz ģimenei, nodrošinot psihologa, sociālā pedagoga vai cita speciālista konsultāciju, izraugās bērnam atbalsta ģimeni vai uzticības personu, kura palīdz noregulēt bērna un vecāku savstarpējās attiecības. Atbalsta ģimene vai uzticības persona, pamatojoties uz trīspusēju vienošanos, kas noslēgta starp atbalsta ģimeni vai uzticības personu, pašvaldības sociālo dienestu un ģimeni, kurai nepieciešams atbalsts, sniedz atbalstu bērnam vai ģimenei.

Saskaņā ar Civillikuma 182. panta pirmajā, otrajā un trešajā daļā noteikto strīda gadījumā kārtību, kādā var izmantot saskarsmes tiesību, nosaka tiesa, izprasot bāriņtiesas atzinumu. Nosakot saskarsmes tiesības izmantošanas kārtību, tiesa var noteikt, ka zināmu laika periodu (nedēļas nogales, brīvdienas skolā, vecāku atvaļinājuma laiku u. tml.) bērns pavada pie tā vecāka, pie kura viņš nedzīvo, vai arī viņu tikšanās laiku.

Saskaņā ar Bāriņtiesu likuma 19. panta otro un trešo daļu bāriņtiesa izšķir vecāku domstarpības bērna aizgādības jautājumos (izņemot domstarpības par bērna dzīvesvietas noteikšanu) un, ja nepieciešams, pieņem lēmumu. Bāriņtiesa izšķir bērna un vecāku domstarpības.

[3] Tiesu prakse un atziņas

Konvencijas 8. pants ne tikai uzliek valstij pienākumu atturēties no patvaļīgas iejaukšanās ģimenes dzīvē, bet arī ietver pozitīvus pienākumus. Eiropas Cilvēktiesību tiesa konsekventi ir atzinusi, ka valstij jāveic pasākumi, lai nodrošinātu cieņu pret ģimenes dzīvi arī privātpersonu savstarpējo attiecību sfērā, tostarp jāizveido regulatīvs ietvars un izpildes mehānismi, kas aizsargā indivīdu tiesības, un vajadzības gadījumā jāīsteno konkrēti pasākumi. Vecāka tiesības uz pasākumiem, kas vērsti uz saskarsmes nodrošināšanu, attiecas arī uz strīdiem starp vecākiem pēc šķiršanās, un tām ir jābūt reālām un efektīvām, nevis formālām.

Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2023. gada 13. aprīļa spriedumā lietā “E.K. pret Latviju” 75. punktā norādīts, ka šķirto vecāku savstarpējā nesadarbošanās nav apstāklis, kas pats par sevi var atbrīvot iestādes no Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 8. pantā tām noteiktajiem pozitīvajiem pienākumiem. Tas drīzāk uzliek tām pienākumu veikt pasākumus, lai saskaņotu pušu pretrunīgās intereses, paturot prātā bērna svarīgākās intereses (sk. 2010. gada 20. aprīļa sprieduma lietā Nr. 34694/06 “Z. pret Poliju” 75. punktu un 2016. gada 19. janvāra sprieduma lietā Nr. 36137/13 “G. B. pret Lietuvu” 93. punktu), kas atkarībā no apstākļiem var būt svarīgākas par vecāka interesēm (sk. sprieduma lietā Nr. 25735/94 “Elsholcs [Elsholz] pret Vāciju” [GC] 50. punktu, ECT 2000-VIII). Valsts iestāžu un tiesu pienākums ir noskaidrot, kādus pasākumus var veikt, lai novērstu pastāvošos šķēršļus un veicinātu saskarsmi starp bērnu un vecāku, kurš neīsteno aizgādību

vai šķirti dzīvojošo vecāku (sk., piemēram, 2017. gada 10. janvāra sprieduma lietā Nr. 32407/13 “Kacpers Novakovskis [*Kacper Nowakowski*] pret Poliju” 95. punktu). Lai gan Tiesas judikatūra noteic, ka jāņem vērā bērna viedoklis, šis viedoklis ne vienmēr paliek nemainīgs un bērna iebildumi, kuriem ir jāpiešķir pienācīga nozīme, ne vienmēr ir pietiekami, lai neievērotu vecāku intereses, jo īpaši attiecībā uz regulāru saskarsmi ar savu bērnu (sk. 2017. gada 14. marta sprieduma lietā Nr. 36216/13 “K. B. un citi pret Horvātiju” 143. punktu). Proti, bērna tiesības paust savu viedokli nevajadzētu interpretēt kā tādas, kas dod bērniem beznosacījuma veto tiesības un liek neņemt vērā citus faktorus un neveikt pārbaudi, lai noteiktu viņu intereses (sk. 2006. gada 9. maija sprieduma lietā Nr. 8249/02 “C. pret Somiju” 57.–59. punktu); šādas intereses parasti nosaka, ka ir jāsauglabā bērna saikne ar ģimeni, izņemot gadījumus, kad tā varētu kaitēt bērna veselībai un attīstībai (sk., piemēram, sprieduma lietā Nr. 41615/07 “Noilingere [*Neulinger*] un Šuruks [*Shuruk*] pret Šveici” [GC] 136. punktu, ECT 2010).²

Senatoru kolēģija vērsusi uzmanību, ka lietās, kas saistītas ar bērnu tiesību ievērošanu, ļoti liela nozīme ir tam, kā notiek komunikācija vecāku starpā. Strīdi šādās lietās pamatā būtu atrisināmi ārpus tiesas, ja bērnu vecāki savstarpēji komunicētu ar mērķi nodrošināt bērnu vislabāko interešu ievērošanu, noliekot malā savas ambīcijas. Konstruktīva un objektīva komunikācija dod ilgtermiņa rezultātu – bērnu emocionālu stabilitāti. Ja šādās lietās vecāku komunikācija ir nonākusi strupceļā un vienīgais strīdu risināšanas veids, ko abi vai viens vecāks saredz un izmanto kā risinājumu, ir vēršanās valsts institūcijās, tad lielākajā daļā gadījumu tas situāciju gan vecāku starpā, gan attiecībā uz bērniem saasina. Tiesas nolēmums noregulē konkrēto situāciju no tiesību viedokļa. Tomēr cilvēciskās attiecības no šādiem tiesas procesiem cieš, it īpaši cieš lietā iesaistītie bērni.

Tādējādi vecākiem šādās lietās saprātīgi ir izmantot visus iespējamus ārpustiesas līdzekļus komunikācijas veicināšanai, tostarp mediāciju, kas tieši ģimenes lietās ir viens no efektīvākajiem strīda risināšanas līdzekļiem. Tāpat liela nozīme ir arī bāriņtiesas un sociālo dienestu darbam ar konkrēto ģimeni. Ja ģimene pietiekami saņem konsultācijas par alternatīviem strīda risināšanas veidiem (savstarpējas sarunas, mediācija u.c.), kā arī tiek piedāvāta kvalitatīva palīdzība ģimenei ar psihologu konsultācijām, kas vērstas uz situācijas mierīgu atrisināšanu, tad vēršanās tiesā, visdrīzāk, nebūtu vairs nepieciešama, jo strīds jau būtu atrisināts.³

² Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2023. gada 13. aprīļa spriedums lietā “[E.K. pret Latviju](#)”

³ Administratīvo lietu departamenta 2020. gada 17. septembra Rīcības sēdes lēmums lietā Nr. A420190719, SKA-1345/2020 [ECLI:LV:AT:2020:0917.A420190719.12.L](#)

Vecāku ilgstošas konfliktējošas attiecības nav pamats, lai vienam vecākam pārtrauktu aizgādības tiesības. Jebkurš vecāku konflikts, it īpaši ilgstošs, rada bērnos spriedzi. Tomēr lietās, kas pamatā izceļas nevis no tā, ka vecāks tieši vēršas pret bērnu, pārkāpjot viņa tiesības un tiesiskās intereses, bet no vecāku savstarpējā konflikta, ir ļoti rūpīgi jāvērtē, vai ir pamats tieši vienam vecākam pārtraukt aizgādības tiesības. Situācijas pasliktināšanās parasti notiek abu vecāku savstarpējās mijiedarbības rezultātā, katram no vecākiem cenšoties pierādīt savu taisnību.⁴

Saskarsmes tiesību īstenošanai jābūt vērstai uz bērna situācijas ilgtspējīgu risinājumu, proti, cik lielā mērā veicamie pasākumi nodrošina bērnam emocionāli tuvas, pastāvīgas, ģimeniskas attiecības ar viņa vecākiem. Vienlaikus jāņem arī vērā, cik lielā mērā veicamie pasākumi nodrošina drošu vidi, kurā bērnam augt un attīstīties, būt pasargātam no apdraudējuma. Līdz ar to, lemjot par to, vai bērnam ir atļaujams noteiktā laikā nakšņot pie sava vecāka, ir jāatrod līdzsvars starp bērna un vecāka ģimenes saišu uzturēšanu un bērna drošības aizsardzību. Bērna interesēs ir gan uzturēt saikni ar savu ģimeni, gan vienlaikus tikt pasargātam no tādas rīcības, kas kaitē bērna interesēm. Bāriņtiesai ar iesaistītajiem speciālistiem jāmeklē risinājumi, kā saskarsmi saprātīgi nodrošināt, lai pakāpeniski veicinātu bērna piesaisti vecākam, nevis pretēji – to mazinātu.⁵

[4] Valsts atbalsts vecākiem strīdu risināšanā

Mediācija ir brīvprātīgas sadarbības process, kurā puses cenšas panākt savstarpēji pieņemamu vienošanos savu domstarpību atrisināšanai ar mediatora starpniecību. Viens no mediācijas pamatprincipiem ir brīvprātība - pusēm ir tiesības brīvi lemt par piedalīšanos mediācijā, mediācijas uzsākšanu, mediatora izvēli, mediācijas norisi mediatora noteiktajās robežās, mediācijas pārtraukšanu un izbeigšanu ar vienošanos vai bez tās.⁶

Jau no 2017. gada sertificētu mediatoru padome sadarbībā ar Tieslietu ministriju īsteno programmu “Mediācija ģimenes strīdos”, kurā ar mediācijas palīdzību risina strīdus, kurās iesaistīts bērns. Valsts apmaksātai mediācijai var pieteikties dažādos gadījumos, kad strīds saistīts ar bērnu, piemēram, jautājumos par bērna ikdienas aprūpi, audzināšanu un izglītošanu, vecāku šķiršanās gadījumā, kad pastāv strīds par bērna dzīvesvietu, saskarsmes tiesībām un/vai uzturlīdzekļu apmēru. Mediācija

⁴ Latvijas Republikas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2021.gada 8.decembra Rīcības sēdes lēmums lietā Nr. A420234320, SKA-1243/2021 [ECLI:LV:AT:2021:1208.A420234320.19.L](#).

⁵ Latvijas Republikas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2022.gada [...] spriedums lieta Nr. [...], SKA- [B]/2022.

⁶ [Mediācijas likuma](#) 1. panta 1. punkts un 3. pants: Latvijas Republikas likums. Latvijas Vēstnesis. 04.06.2001. 108; Pieņemts: 22.05.2014. Stājas spēkā: 18.06.2014.

iespējama gan tad, ja strīds vēl nav nonācis tiesā, gan arī jau ierosinātas tiesvedības gadījumā. Programmā apmaksātas 5 mediācijas sesijas (katra – 60 minūtes).⁷

Tā kā mediācija ir brīvprātīgs process, to iespējams izmantot, ja abi vecāki piekrīt domstarpību risināšanai ārpus tiesas, bet, ja viens no vecākiem iebilst sadarbībai, tad mediāciju nav iespējams īstenot.

[5] Sadarbība ar Bāriņtiesu vecāku strīda atrisināšanai ārpus tiesas

2024. gada 18. maijā pirmo reizi vērsāties Bāriņtiesā – informējāt par situāciju vecāku attiecībās, kas ietekmē kopīgas aizgādības īstenošanu un Jūsu un bērna attiecības, saskarsmes tiesības īstenošanu. Kopš 2015. gada decembra dēla mamma pēc ciemošanās Latvijā izlēma kopā ar dēlu neatgriezties mājās Itālijā, kur kopš dēla dzimšanas bija viņa reģistrētā patstāvīgā dzīvesvieta. Jums bija ierobežota iespēja būt klātesošam dēla dzīvē, viņu satikt, kā arī brīvi sazināties ar dēlu vai noskaidrot informāciju par viņa dzīves norisēm. Iesniegumā izklāstījāt situāciju par vecāku savstarpējām attiecībām un Jūsu attiecībām ar dēlu. Lūdzāt Bāriņtiesu iesaistīties situācijas noregulēšanai, lai Jūs varētu īstenot saskarsmes tiesības ar dēlu. Lūdzāt pārbaudīt, vai dēla dzīves apstākļi ir atbilstoši. Lūdzāt veikt pārrunas ar dēla mammu un pārbaudīt viņas psihoemocionālo stāvokli un viņas atbilstību, vai viņa ir spējīga parūpēties par dēlu, jo regulāri draud dēlam, ka dzīs viņu prom no mājām, ka dēlu aizvedīs uz bērnunamu. Viņa veic dēla pastāvīgu video novērošanu. Lūdzāt veikt dēla psiholoģisko novērtējumu un sniegt viņam psiholoģisko palīdzību. Lūdzāt palīdzību, lai dēls nākamajā mācību gadā varētu atsākt mācīties klātienē skolā.

Reaģējot uz Jūsu lūgumu, Bāriņtiesa 2024. gada 12. jūnijā noskaidroja Jūsu dēla viedokli par situāciju ģimenē, sarunā ar māti noskaidroja faktiskos apstākļus un viņas viedokli, veica bērna dzīves apstākļu pārbaudi un konstatēja, ka dzīves apstākļi ir piemēroti bērna aprūpei, uzraudzībai un audzināšanai. 2024. gada 14. jūnija atbildē Bāriņtiesa Jums izskaidroja, ja vecākiem neizdodas atrisināt domstarpības par bērna izglītības iestādes izvēli sarunu ceļā, vecākam ir tiesības vērsties Bāriņtiesā ar lūgumu Bāriņtiesai izšķirt strīdu bērna aizgādības jautājumos. Jūsu dēls ir šķirti dzīvojošu vecāku kopīgā aizgādībā, tādējādi vērsa Jūsu uzmanību, ka bērna vislabākajās interesēs ir vecākiem savstarpēji vienoties par jebkuriem jautājumiem, kas saistīti ar bērna aizgādības un saskarsmes tiesībām, un nesaskaņas risināt mierīgā ceļā, nepieciešamības gadījumā piesaistot speciālistus, piemēram, apmeklējot šķirto pāru terapiju vai mediāciju.

⁷ <https://www.tiesas.lv/lv/mediacija>.

Uz citiem Jūsu lūgumiem Bāriņtiesa nav atbildējusi, tādēļ turpinājās Jūsu saziņa un sarakste, lai Bāriņtiesa iesaistītos un Jūsu bērnam nodrošinātu situācijai un bērna vajadzībām atbilstošu atbalstu. Bāriņtiesa situācijas izvērtēšanā aprobežojusies ar to, ka dzīves apstākļi mātes dzīvesvietā pilnībā nodrošina bērna vajadzības. Bāriņtiesa nekonstatēja kādu apdraudējumu vai vardarbības pazīmes Jūsu bērnam.

Bāriņtiesa 2024. gada 18. jūlija atbildē Jūs informēja, ka bērna māte izteikusi gatavību sadarboties un saņemt pašvaldības piedāvātos pakalpojumus. Bāriņtiesa 10. jūlijā ir nosūtījusi pieprasījuma vēstuli Rīgas Sociālā dienesta Ziemeļu rajona nodaļas Teritoriālajam centram „Vidzeme” un [...] novada Sociālajam dienestam ar lūgumu izvērtēt situāciju Jūsu dēla ģimenē un nepieciešamības gadījumā sniegt psihosociālo palīdzību - piedāvāt vecākiem iespēju apmeklēt kursus, lai papildinātu zināšanas bērna aprūpē un uzraudzībā, nepieciešamības gadījumā apmeklēt mediatoru, nodrošināt psihologa pakalpojumu vai psiholoģiskās izpētes pakalpojumu bērnam, kā arī lūgusi informēt Bāriņtiesu, ja ģimenē netiek nodrošinātas bērna intereses un tiesības. Papildus Bāriņtiesa vērsusi uzmanību, ka bērna psihoemocionālais stāvoklis ir atkarīgs no abu vecāku savstarpējām attiecībām, jo vecāku savstarpējie konflikti bērnam izjauc drošības sajūtu. Bērna emocionālā labsajūta un attīstības perspektīva vislielākajā mērā atkarīga no vecāku adekvātas savas lomas un bērna vajadzību izpratnes un respektēšanas, līdz ar to Bāriņtiesas kā bērnu tiesību aizsardzības institūcijas pienākums ir mēģināt palīdzēt domstarpības atrisināt mierīgā ceļā pēc iespējas ātrāk, lai vismazāk ciestu bērna intereses un tiesības uz saskarsmi ar abiem vecākiem.

Bāriņtiesa izskaidrojusi, ka bērna aprūpi nodrošina bērna vecāki, īstenojot bērna ikdienas aprūpi un aizgādības tiesības. Situācijā, kad kāds no vecākiem konstatē kādas veselības problēmas bērnam, ir jāgriežas pie speciālistiem. Nodrošināt bērnam atbilstošu aprūpi, t.sk., psihoemocionālo palīdzību un atbalstu, nepieciešamības gadījumā piesaistot speciālistus, nodrošinot rehabilitācijas pakalpojumu, ir vecāku pienākums nevis Bāriņtiesas.

2024. gada 6. novembra vēstulē Bāriņtiesa aicinājusi Jūs noteiktā laikā ierasties pie Bāriņtiesas psihologa, lai veiktu psiholoģisko izpēti administratīvajā lietā Nr.3.5./265-2024, kuru Bāriņtiesa ierosināja par Jūsu aizgādības tiesībām. Bāriņtiesa vērsusi Jūsu uzmanību, ka bērna personības attīstībā svarīga loma ir bērnības pieredzei un attiecībām ar abiem vecākiem. Bērniem ir nepieciešami abi vecāki, viņu rūpes un uzmanība. Jūsu un bērna mātes konfliktējošās attiecības pašas par sevi rada emocionālu spriedzi bērnam, un pastāv risks pakļaut bērnu emocionālai vardarbībai, kad vecāki nespēj konstruktīvā ceļā rast risinājumu un/vai panākt vienošanos jautājumos par bērna aprūpi. Līdz ar to Bāriņtiesa aicinājusi Jūs izvērtēt institūciju iesaisti Jūsu un

bērna attiecībās un koncentrēt uzmanību uz bērna labākas emocionālās pašsajūtas un vajadzību nodrošināšanu, bet savstarpējās nesaskaņas primāri risināt mierīgā ceļā. Minēto lūgumu Bāriņtiesa Jums izteikusi vairākās atbildēs.

[6] Vecāku domstarpību par bērna izglītību izšķiršana

Jūs jau 2024. gada 18. maijā vēršāties Bāriņtiesā ar lūgumu izšķirt vecāku domstarpības par bērna izglītību, jo Jūs uzskatījāt, ka bērna izglītības apguve tālmācībā neatbilst bērna labākajām interesēm, bet bērna māte bija pretējās domās. 2024. gada 6. augustā Jūs atkārtoti vēršāties Bāriņtiesā ar iesniegumu par domstarpībām ar māti par bērna izglītības nodrošināšanu un lūdzāt tās izšķirt. Pamatojoties uz mātes lēmumu, dēls trīs gadus apguvis izglītību tālmācībā – [A] vidusskolā. Savukārt, Jūsu ieskatā bērna interesēs bija izglītības apguve klātienē. Jums neizdevās vienoties ar māti, jo viņa ignorēja Jūsu lūgumus, uz tiem neatbildēja. Jūs lūdzāt Bāriņtiesu pieņemt lēmumu mainīt izglītības iestādi uz [B] pamatskolu.

2024. gada 28. augustā Bāriņtiesa pieņēma lēmumu atteikt mainīt Jūsu dēla izglītības iestādi no privātās vispārējās izglītības iestādes [A] uz [B] pamatskolu. Bāriņtiesa secinājusi, ka mainīt izglītības iestādi un uzsākt mācības jaunajā 2024./2025. mācību gadā, t.i. sākot no 2024. gada 2. septembra, var izraisīt bērnam lieku trauksmi un emocionālo diskomfortu, kas nav samērojams ar ieguvumu, ko bērns iegūs, uzsākot mācības klātienē [B] pamatskolā. Vienlaikus Bāriņtiesa norādījusi, ka vecāki spēs atrast īstos vārdus, lai motivētu bērnu no nākamā mācību gada uzsākt mācības klātienē [B] pamatskolā, kuru abi vecāki uzskata par piemērotāko izglītības iestādi savam dēlam, pozitīvi izskaidrojot situāciju, neizraisot bērnam protestu, saglabājot mieru un cieņpilnu komunikāciju vecāku starpā.

Jūs izmantojāt savas tiesības pārsūdzēt Bāriņtiesas 2024. gada 28. augusta lēmumu, bet Administratīvā rajona tiesa izbeidza ierosināto lietu, jo bērnu māte, lai arī Bāriņtiesa neapmierināja Jūsu lūgumu, tomēr 2024. gada septembrī nodrošināja bērna izglītību klātienē.

[B] pamatskola 2025. gada 12. februārī informējusi Bāriņtiesu, ka bērns mācību stundās nespēj patstāvīgi sekot līdz stundas norisei. Nav izveidojušās pašvadītas mācīšanas prasmes, nevēlas strādāt un pauž to skaļi. Bērnam ir grūtības sadarboties ar pedagogiem un pieņemt palīdzību, mājas darbus pilda neregulāri. Vairākkārt paudis viedokli, ka nevēlas mācīties klātienē. Komunikācija ar vienaudžiem bērnam ir sarežģīta, bieži pārkāpj robežas. Komunikācijā ar pieaugušajiem ir drošs, izaicinošs, ne vienmēr ievēro sabiedrībā pieņemtās pieklājības normas. Ar skolu regulāri komunicē abi vecāki.

Skolas sniegtā informācija norāda, ka Jūsu rīcība, vēršoties Bāriņtiesā par bērna izglītības apguvi, bija atbilstoša un pamatota, jo skolas novērtējums viennozīmīgi liecina par bērna grūtībām gan izglītības apgūvē, gan komunikācijā ar pedagogiem un vienaudžiem, turklāt arī par bērna nespēju ievērot sabiedrībā pieņemtās pieklājības normas.

[7] Bāriņtiesas skatījums domstarpību lietās

Bāriņtiesas skatījums domstarpību lietās ir pieejams publiski. Arvien biežāk bāriņtiesām, tostarp arī Bāriņtiesai, jāiesaistās ģimenes domstarpību risināšanā, kur lietas nereti kļūst komplicētākas. Bāriņtiesā nonāk tie pāri, kuri savās attiecībās vairs nekādi nespēj savstarpēji komunicēt, nemaz nerunājot par iespējām vienoties kādos būtiskos jautājumos, piemēram, par bērnu aprūpes aspektiem. Šie ir pāri, kuri uzsākuši vai jau ilgāku laiku ir šķiršanās procesā, vai arī jau izšķīrušies, bet nevar saskatīt un atrast kopsaucēju turpmākajai abu kopīgo bērnu audzināšanai vai par uzturlīdzekļu maksāšanas kārtību.

Cilvēki šķiršanās procesā ir krīzē, un šādā stāvoklī ļoti daudzi pieaugušie vairs nespēj kontrolēt savas emocijas, bet uztur tās pastāvīgā spriedzē, pat eskalē un turpina provocēt. Tiek domāti un meklēti jauni un jauni veidi, kā sāpināt vai ieriebt bijušajam partnerim vai partnerei. Tiek iesaistīti bērni, draugi, vecāki, arī kaimiņi, institūcijas un nereti pat mediji, lai pierādītu savu “taisnību” un atklātu, cik otrs bija un ir slikts. Reālas pāra attiecības tiek risinātas caur vecāku prizmu un lomām “māte” un “tēvs” – tu esi slikts vecāks, bērnus pie tevis nevar laist u.tml.

Ja divi pieaugušie nav varējuši savstarpēji vienoties, tad parasti tiek iesaistīts trešais - tiesa, un tur abas puses ne tikai manipulē ar informāciju par otru vecāku, iesniedzot dažnedažādus dokumentus, liecības, ierakstus utt., bet arī raksta sūdzības un iesniegumus dažādās instancēs par procesā iesaistītajām institūcijām un to darbu, piemēram, par bāriņtiesas atzinumiem, sociālā dienesta rīcību vai tiesas lēmumiem. Diemžēl šajā visā tiek aizmirsts par bērniem un patiesajām bērnu vajadzībām, jo vēl joprojām tiek risinātas pāra nesaskaņas, aizvainojumi u.c.

Nemot vērā Bāriņtiesas uzkrāto pieredzi, tā secina, ka mūsu sabiedrībā pieaugušiem cilvēkiem ir zems konfliktu risināšanas un attiecību veidošanas līmenis. Lai atrisinātu līdzīgas problēmas, pieaugušajiem ir jāgrib tās atrisināt un jāfokusējas nevis uz savstarpējām kā bijuša pāra sliktajām attiecībām, bet jāmeklē jauni modeļi turpmākajām attiecībām ar saviem bērniem. Ir arī cilvēki, kuriem vai nu kādā dzīves posmā, vai vispār ir grūti izvērtēt sava bērna vajadzības, un tas ietekmē dažādu lēmumu pieņemšanu. Atsevišķi dzīvojošiem vecākiem Bāriņtiesa rekomendē apmeklēt šķirti dzīvojošu vecāku terapiju, kas palīdzēs pārstrukturēt attiecības tā, lai divi pieaugušie cilvēki būtu

labi vecāki saviem bērniem. Vecākiem ir jāmacās savstarpēji sarunāties un vienoties, kā pēc šķiršanās realizēt savu mātes un tēva lomu, izvirzīt bērnu intereses priekšplānā un patiesi mīlēt savus bērnus, jo pāra attiecības būs beigušās, bet mamma un tētis bērniem šie divi pieaugušie turpinās būt.

Bāriņtiesas Ģimenes domstarpību nodaļas vadītājas Ivetas Lielmanes viedoklis: “Vēlos uzsvērt un aicināt apzināties, ka partneru neizrunātās savstarpējo attiecību lietas, neizreaģētās emocijas un neizsāpētās aizvainojumu, nodevības, pāridarījuma un citas sāpes nevar atrisināt un sakārtot ar bāriņtiesas lēmumiem vai tiesas spriedumiem, jo tie attiecību problēmu līkločus neatrisina un nesakārto. Šādos strīdos partneri savas nesakārtotās pieaugušo attiecības nereti savstarpēji risina nevis kā nobriedušām pieaugušām personām būtu atbilstoši, bet gan šīs partnerattiecību negācijas pārnes uz vecāku attiecību līmeni, kurā tiek iesaistīti arī bērni. Lielākoties gadījumu runa nav par to, vai otrs būtu slikts vecāks, bet gan par to, kā mēs – vīrietis un sieviete, neesam nokārtojuši un pabeiguši savas partnerattiecības, lai pēc tam uzņemtos atbildību un izlemtu, kā turpmāk abiem būt savu bērnu dzīvē un būt labiem vecākiem.”⁸

[8] Pašvaldības pakalpojums “Atbalsts ģimenēm domstarpību risināšanā”

Bāriņtiesa par pašvaldības finansējumu nodrošina kompleksu pakalpojumu ģimenēm, lai palīdzētu risināt domstarpību jautājumus. Pakalpojuma mērķis ir atbalstīt vecākus, lai viņi varētu panākt vienošanos par bērna aizgādību bērna labākajās interesēs un bērniem nebūtu jāpieredz vecāku savstarpējie konflikti un manipulācijas šķiršanās gadījumos, kā arī bērni varētu ar abiem vecākiem saglabāt labas attiecības. Atbalsts tiek sniegts bez maksas, pamatojoties uz Bāriņtiesas nosūtījumu.

2024. gadā Bāriņtiesa palīdzēja 78 ģimenēm risināt ģimenes domstarpības par bērna aizgādības jautājumiem, piedāvājot kompleksu un uz risinājumiem vērstu speciālistu atbalsta pakalpojumu ģimenēm. Minētais pakalpojums nodrošināts arī 2023. gadā.

Vidēji vienai ģimenei bija nepieciešami pieci līdz seši mēneši, lai pakalpojuma ietvaros nonāktu pie rezultāta par saskarsmes tiesību izmantošanas kārtību un savstarpējo komunikāciju, bērna dzīves vietas noteikšanu, uzturlīdzekļiem un laulības šķiršanu, otra vecāka iesaisti bērna dzīvē un aizgādības tiesībām. Izvērtējot katru gadījumu, tika meklēti ģimenei atbilstošākie pakalpojuma veidi, no kuriem visvairāk izmantotie bija psihoterapeita un ģimenes psihoterapijas speciālistu apmeklēšana, bet vismazāk – mediācija. Psihoterapeitu vadībā uzlabotas vecāku attiecības, mazināta savstarpējā

⁸ [Rīgas bāriņtiesa nodrošina jaunu pakalpojumu domstarpību risināšanai par bērnu aizgādību](#). 09.01.2024.

spriedze un veicināta izpratne par bērnu vajadzībām dažādos vecumposmos un attiecību centrālo lomu. Dīvos gadījumos ģīmenei izdevies atkal apvienoties. Kopumā 2024. gadā 46 ģīmenēm izdevies rast risinājumu, bet 20 ģīmenes vēl turpināja saņemt nepieciešamo palīdzību.

Pakalpojuma izpildītāji - biedrības "Latvijas SOS Bērnu ciematu asociācija" speciālisti, uzsver, ka veiksmīgs rezultāts ir iespējams, ja klienti skaidri nosaka mērķus un tiesvedības procesā tiek ieturēta pauze, lai vecāku fokuss būtu uz terapijas procesiem.

No 98 bērniem, kas dzīvo pakalpojumu 2024. gadā uzsākušajās ģīmenēs, 26 saņēmuši psihologa atbalstu, lai varētu pārvarēt grūtības pieņemt jaunos apstākļus vecāku šķiršanās gadījumā, mazināt savu agresiju, kas radusies vecāku spriedzes rezultātā un noņemt atbildības un vainas sajūtu no bērna. Visi psihologa konsultācijas saņēmušo bērnu vecāki novērtējuši tās kā vērtīgas.⁹

Pakalpojuma ietvaros iespējams saņemt individuālas un pāra konsultācijas ar gadījuma vadītāju, ģīmenes psihoterapeitu, psihologu vai mediatoru konsultācijas, saņemt atbalstu vecākiem, lai panāktu vienošanos par bērna aizgādības jautājumiem un saskarsmes tiesībām, izstrādāt domstarpību risināšanas stratēģiju atbilstoši konkrētās ģīmenes vajadzībām, kā arī veicināt sadarbību starp visām iesaistītajām pusēm.

[9] Pašvaldības finansētā pakalpojuma nodrošināšana

2025. gada 10. janvārī Jūs vērsāties Bāriņtiesā ar lūgumu sniegt Jums, bērna mātei un bērnam ģīmenes psihoterapijas speciālista konsultācijas. Bāriņtiesa 24. janvāra atbildē pozitīvi vērtējusi Jūsu centienus risināt domstarpības ar bērna māti, izmantojot speciālistu pakalpojumus, un aicinājusi konfliktsituāciju atrisināt un vērsties pēc palīdzības pie profesionāliem patstāvīgi, pēc savas izvēles, jo Bāriņtiesa šādu pakalpojumu nenodrošina. Jums skaidrots, ka Rīgas pašvaldības iedzīvotājiem ir iespēja saņemt "Rīgas SOS ģimeņu atbalsta centra" pakalpojumu "Atbalsts ģīmenēm domstarpību risināšanā", pie nosacījuma, ka abi vecāki deklarēti Rīgas pilsētā, kā arī ir saņemti abu vecāku iesniegumi ar lūgumu piešķirt šo pakalpojumu. Bāriņtiesa secinājusi, ka Jūs neesat deklarēti Rīgas pilsētā, līdz ar to minētais bezmaksas pakalpojums Jums nav pieejams. Iepriekš minēto Bāriņtiesa Jums atkārtoti izskaidrojusi 2025. gada 21. februāra vēstulē.

Lai gan Bāriņtiesa Jums atteikusi pakalpojuma piešķiršanu tādēļ, ka neesat Rīgas pilsētas iedzīvotājs, bet nosacījums pakalpojuma saņemšanai ir, ka abi vecāki deklarēti Rīgas pilsētā, Tiesībsarga biroja rīcībā ir informācija, ka citas ģīmenes situācijā - 2024. gada augustā - pakalpojums ir piešķirts

⁹ Rīgas bāriņtiesa. [Tiesvedības pauze un terapeitisks atbalsts: efektīvs veids ģīmenes domstarpību risināšanā](#). 28.12.2024.

ģimenei, kurā tikai bērna māte bija Rīgas pilsētas iedzīvotāja, bet tēvs un trīs bērni – citas pašvaldības iedzīvotāji. Bāriņtiesa norādījusi, ka Pakalpojums tiek piedāvāts Rīgas valstspilsētas pašvaldības teritorijā deklarētiem vecākiem. Izņēmuma gadījumos, kad viens vecāks ir deklarēts Rīgā un Bāriņtiesā ir vairākas lietas par ģimeni, Pakalpojumu ir iespējams saņemt arī citas pašvaldības administratīvajā teritorijā deklarētajam otram vecākam, bet tad tas jāapmaksā pašam vecākam, kā tas ir bijis šeit minētajā gadījumā.

Arī saistībā ar Jums Bāriņtiesā bija divas administratīvās lietas - Nr.[1] par iespējamo aizgādības tiesību pārtraukšanu Jums, kā arī lieta Nr.[2] par atzinuma sniegšanu Rīgas pilsētas tiesai.

Lai gan Jūs Bāriņtiesai izteicāt piedāvājumu segt pakalpojuma izdevumus par sevi, pakalpojums tomēr netika piešķirts.

[10] Sadarbība ar Rīgas Sociālo dienestu

2024. gada 14. oktobrī Sociālajā dienestā saņemts Jūsu iesniegums ar lūgumu sniegt palīdzību Jums kā vardarbībā cietušai personai. Ar 21. oktobra lēmumu Jums piešķirts nevis Jūsu lūgtais pakalpojums, bet psiholoģiskā atbalsta pakalpojums. Pamatojoties uz Jūsu iesniegumu, Sociālais dienests piešķīra Jums arī pakalpojumu – kursus “Ceļvedis audzinot pusaudzi”. Savukārt 18. oktobrī Jums piešķirts sociālās rehabilitācijas pakalpojums pilngadīgām vardarbību veikušām personām. Līdz 2024. gada 17. decembrim Jūs izmantojāt trīs psihologa konsultācijas, deviņas kursa “Ceļvedis audzinot pusaudzi” nodarbības un 12 (no 16) sociālās rehabilitācijas pakalpojums pilngadīgām vardarbību veikušām personām.

2024. gada 22. novembrī lūdzāt Sociālajam dienestam piešķirt Jums citu psihologu, jo Jūsu uzticēšanās psiholoģei, kura nodrošināja Jums pakalpojumu, ir sagrata, psihologs nesniedz Jums nepieciešamo palīdzību atbilstošā kvalitātē un regularitātē. 2024. gada 16. decembrī Sociālais dienests pieņēma lēmumu atteikt piešķirt Jums psihologa pakalpojumu, jo konstatēja, ka Jūs 4. decembrī dzīvesvietu esat deklarējis [...] novadā. Sociālais dienests pārtraucis Jums sniegt arī pakalpojumu “Ceļvedis audzinot pusaudzi”, bet nav konstatējams, ka par pakalpojuma pārtraukšanu ir pieņemts lēmums un tas Jums ir paziņots vai par pakalpojuma pārtraukšanu paziņots jebkādā citā veidā. Nav konstatējams, ka Sociālais dienests būtu nosūtījis Bāriņtiesai informāciju par SIA “Mācību centrs MKB” 2024. gada 30. decembra noslēguma ziņojumu Nr. 214. Nav informācijas, ka minētais dokuments ir pārsūtīts Jūsu deklarētās dzīvesvietas – [...] novada Sociālajam dienestam.

2025. gada 6. janvārī vērsāties [...] novada Sociālajā dienestā, lūdzot piešķirt sociālās rehabilitācijas pakalpojumu kā vardarbībā cietušai personai. Minēto pakalpojumu Jums piešķīra un nodrošināja.

Bērna māte sadarbību ar Sociālo dienestu uzsākusi 2024. gada 11. jūlijā. Pēc 2024. gada 27. septembra iesnieguma saņemšanas Sociālais dienests izvērtējis bērna vajadzības un piešķīris bērnam valsts finansētu pakalpojumu kā bērnam, kurš cietis no prettiesiskām darbībām. Bērna mātei 2025. gada 27. janvārī nodrošināts pakalpojums - kursi "Ceļvedis audzinot pusaudzi".

Pamatojoties uz Jūsu 2025. gada 22. janvāra iesniegumu, Sociālā dienesta darbu Jūsu un bērna mātes lietā izvērtējis arī Rīgas valstspilsētas pašvaldības Labklājības departaments (turpmāk – Labklājības departaments), veicot lietu pārbaudi. 2025. gada 4. marta vēstulē Sociālajam dienestam sniegtas rekomendācijas, lai īstenotu bērna labākās intereses, piemēram, organizēt starpinstitucionālo sanākumi ar visām lietā iesaistītajām institūcijām, sanāsmē aktualizēt jautājumu par psiholoģiskās izpētes veikšanu bērnam, lai atklātu iespējamus vardarbības riskus ģimenē, tai skaitā attiecībā uz bērna viedokļa ietekmēšanu no vecākiem. Lai atbalstītu vecākus, Sociālajam dienestam rekomendēts izvērtēt nepieciešamību kā metodi izmantot ģimenes sapulci, izvērtējot nepieciešamību uzaicināt visus lietā iesaistītos speciālistus, lai bērna vecākiem rastu iespēju izpildīt savus pienākumus pret bērnu un saskarsmē fokusēties uz bērna labākajām interesēm. Rekomendēts neizpaust bērna vecākiem otra vecāka sniegto informāciju, tādējādi mazinot spriedzi un potenciālās savstarpējās saskarsmes grūtības starp bērna vecākiem.

Jāatzīmē, ka katra no vecākiem lieta nodota darbiniekiem divās Sociālā dienesta struktūrvienībās – Jums – Pārdaugavas rajona nodaļā, mātei – Ziemeļu rajona nodaļā.

[11] Tiesībsardzes secinājumi

Ikviens bērna labākajās interesēs ir abu vecāku līdzdalība un iesaiste bērna audzināšanā un aprūpē, vecākiem uzturot cieņpilnas attiecības kopīgas aizgādības īstenošanā.

Normatīvajos aktos un tiesu praksē viennozīmīgi ir atzīts, ka valsts un pašvaldību iestādēm ir jāsniedz atbalsts vecākiem, lai iespējami mazinātu un novērstu vecāku domstarpības bērna aizgādības un saskarsmes jautājumos ārpus tiesas. Bāriņtiesai ir jāpieliek visas pūles, lai saskaņotu vecāku pretrunīgās intereses, paturot prātā bērna svarīgākās intereses. Vecākiem jāsniedz katrā konkrētā situācijā atbilstošākie pakalpojumi, lai novērstu bērna tiesību aizskārumu. Strīdu risināšanā jākoncentrējas uz darbu ar vecākiem, mazinot noslodzi bērnam dažādu speciālistu apmeklējumam ar mērķi iegūt pierādījumus, kas noder strīda izšķiršanai nevis bērna labbūtībai.

Bāriņtiesai visupirms ir jāveic darbības, lai veicinātu vecāku savstarpēju komunikāciju. Ieteicams veikt sarunas ar abiem vecākiem vienlaicīgi, lai vajadzības gadījumā piedāvātu abiem vecākiem tādus speciālistu pakalpojumus, kas veicina domstarpību atrisināšanu.

1. Jūs sākotnēji vērsāties Bāriņtiesā, lai rastu atbalstu Jūsu un bērna mātes domstarpību risināšanai ārpus tiesas, novēršot strīda risināšanu tiesā, saņemtu speciālistu palīdzību gan bērnam, gan vecākiem situācijas stabilizēšanai un attiecību ar bērnu nodrošināšanai.
2. No pārbaudes lietā pieejamās informācijas nav gūta pārlicība, ka Bāriņtiesa ar pietiekamu vērību sākotnēji ir veikusi vispusīgu situācijas izvērtēšanu atbilstoši Jūsu sniegtajai problemātikai: grūtībām sadarboties ar bērna māti un Jūsu attiecībām ar bērnu. Lai gan Bāriņtiesas administratīvo lietu materiāli satur informāciju par Jūsu un bērna mātes nespēju savstarpēji komunicēt, vienoties par bērnam atbilstošāko risinājumu, Bāriņtiesa vairākkārt turpināja Jūs informēt, ka abiem vecākiem ir jāspēj komunicēt, īstenojot kopīgu aizgādību, pieņemt lēmumus par bērnu.
3. Nav konstatējams, ka Bāriņtiesa ārpus tiesas iesaistījās Jūsu un bērna mātes domstarpību risināšanā, veicinot abu vecāku komunikāciju, nodrošinot sarunas ar abiem vecākiem arī vienlaicīgi, lai rastu risinājumu vecāku pretrunīgo interešu novēršanai.
4. Atzinīgi vērtējama Bāriņtiesas iniciatīva un Rīgas valstspilsētas pašvaldības finansiālais atbalsts kompleksa pakalpojuma “Atbalsts ģimenēm domstarpību risināšanā” darbībai un pakalpojuma izpildītāju - biedrības “Latvijas SOS Bērnu ciematu asociācija” ieguldījums pakalpojuma nodrošināšanā. Tas apliecina, ka vecāku domstarpību risināšana nav viena speciālista, bet dažādu speciālistu komandas mērķtiecīgs un saskaņots darbs. Jāatzīmē, ka pakalpojums ir pašvaldības iniciatīva savu iedzīvotāju, tai skaitā bērnu, vajadzību nodrošināšanā un tas nav pieejams citās pašvaldībās. Pakalpojums nav valsts izveidots un atbalstīts. Rīgas valstspilsētas pašvaldības pieredze pierāda pakalpojuma vajadzību atbalsta sniegšanai ģimenēm domstarpību risināšanā, tādēļ tāds atbalsts ir attīstāms valsts līmenī.
5. Bāriņtiesa nav nodrošinājusi pakalpojuma “Atbalsts ģimenēm domstarpību risināšanā” pieejamību Jums, bērna mātei un bērnam, to pamatojot, ka Jūs neesat Rīgas valstspilsētas pašvaldības iedzīvotājs, nepiekrita, ka Jūs apmaksājat Jums nodrošinātā pakalpojuma daļu. Savukārt citā lietā, kas nonāca izskatīšanā Tiesībsarga birojā, tāda iespēja 2024. gada vasarā tika nodrošināta gan vecākam, gan bērniem, lai gan viņu dzīvesvieta bija citas pašvaldības administratīvajā teritorijā. Pakalpojuma saņemšanu administrē Bāriņtiesa un tikai Bāriņtiesas ziņā ir nosūtīšana pakalpojuma saņemšanai. Jums Bāriņtiesa atteica tikai formālu apsvērumu dēļ, lai gan Jūsu bērns, kura tiesību aizsardzībai pakalpojums bija nepieciešams, ir Rīgas valstspilsētas pašvaldības iedzīvotājs.
6. Bāriņtiesa nerīkojās, lai atbalstītu Jūsu centienus saņemt speciālistu pakalpojumus abiem vecākiem un bērnam, bet ieteica speciālistu pakalpojumus saņemt Jums individuāli. Lai arī

speciālista pakalpojums var dot pienesumu vecāku un bērnu attiecību uzlabošanai, pakalpojums “Atbalsts ģimenēm domstarpību risināšanā” pierāda, ka rezultātu efektīvāk sniedz komplekss pakalpojums vecākiem un bērnam.

7. Sociālā dienesta atbalsts abiem vecākiem sniegts individuāli psihologa konsultāciju veidā un valsts finansētā pakalpojuma vardarbībā cietušajām pilngadīgajām personām un vardarbību veikušo personu ietvarā. Savukārt bērnam nodrošināts valsts finansēts pakalpojums kā bērnam, kurš cietis no prettiesiskām darbībām. Nav konstatējams, ka Sociālā dienesta pakalpojumi būtu mērķēti uz vecāku attiecību un Jūsu un bērna attiecību uzlabošanu, kas bija par pamatu, kādēļ vērsāties sākotnēji Bāriņtiesā, vēlāk arī Sociālajā dienestā.

8. Nav konstatējama iestāžu – Sociālā dienesta abu struktūrvienību sadarbība, kā arī Sociālā dienesta un Bāriņtiesas un Sociālā dienesta un [...] novada Sociālā dienesta starpinstitutionu sadarbība abu vecāku un bērna atbalsta nodrošināšanai.

9. Bērnu aizsardzības centrs “Rokasgrāmatā bāriņtiesām” 1. sējumā ir iekļāvis metodiskos ieteikumus vecāku un bērnu domstarpību izšķiršanai, bet nav konstatējams, ka ir sagatavoti metodiskie ieteikumi vecāku domstarpību izšķiršanai par bērna aizgādības jautājumiem, tai skaitā bāriņtiesas iesaistīšanos, lai veicinātu vecāku strīda mazināšanu ārpus tiesas.

10. Labklājības ministrijas metodiskajā materiālā sociālajam darbam ģimenēm ar bērniem kā mērķgrupa nav iekļauta konfliktējoši vecāki, kuri nespēj vienoties par bērna aizgādību un saskarsmi. Tādēļ metodiskais materiāls nesatur ieteikumus sociālajam darbam ar minēto mērķgrupu un informāciju par atbilstošiem pakalpojumiem vecāku un bērna atbalstam.

[12] Tiesībsardzes rekomendācijas

Ņemot vērā šajā atzinumā minēto, **aicinu Bērnu aizsardzības centru un Labklājības ministriju** izstrādāt metodiskos ieteikumus sociālajiem dienestiem un bāriņtiesām darbam ar konfliktējošiem vecākiem, lai mazinātu vecāku strīdus un veicinātu to risināšanu ārpus tiesas.

Aicinu Labklājības ministriju veicināt valsts finansēta kompleksa pakalpojuma atbalstam ģimenēm domstarpību risināšanai ieviešanu.

Pamatojoties uz Tiesībsarga likuma 25.panta pirmo, trešo un ceturto daļu, pārbaudes lietas izskatīšana tiek pabeigta.

Aicinu **Bēnu aizsardzības centru un Labklājības ministriju** informēt par rekomendāciju izpildi līdz **2026. gada 1. septembrim**.

Ar cieņu
tiesībsardze

Karina Palkova